

Odpowiedź na interpelację

DPN-WWM.050.21.2024.MB

3549099.14067107.11322142

Warszawa, 23-12-2024

Dotyczy: Interpelacja Posłów Moniki Rosy i Łukasza Ścieborowskiego w sprawie programu "Czyste Powietrze" - K10INT6953

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

decyzja Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) o tymczasowym wstrzymaniu przyjmowania nowych wniosków w programie „Czyste Powietrze” związana jest z potrzebą wdrożenia kompleksowych zmian w programie. Ich celem jest m.in. lepsza ochrona Polek i Polaków przed nieuczciwymi wykonawcami.

Do NFOŚiGW spływały informacje o nadużyciach w programie „Czyste Powietrze”, w tym także od beneficjentów, którzy dostawali podejrzone oferty. Równocześnie NFOŚiGW podjął współpracę z organami ścigania, pod kątem dopuszczenia się oszustw przez wykonawców i pośredników.

Jeśli chodzi o skalę nieprawidłowości w programie „Czyste Powietrze”, to w I półroczu 2024 r. przeprowadzono 4,6 tys. kontroli. Liczba kontroli zakończonych wypowiedzeniem umowy w I półroczu 2024 r. to 67, a 573 kontrole (czyli 12 proc.) zakończyły się obniżeniem wartości dotacji.

Dla inwestycji realizowanych na podstawie wniosków składanych od 22.04.2024 r. wfośiGW kontrolują co najmniej 5% inwestycji. Kontrole są realizowane na miejscu inwestycji. NFOŚiGW przygotował zawiadomienie do prokuratury dotyczące kilku firm, co do których istnieje uzasadnione podejrzenie popełniania przestępstw w ramach programu „Czyste Powietrze”. Dotyczy to 6 tys. wniosków o dotacje z programu „Czyste Powietrze” z całej Polski. Wykonawcy, których działania NFOŚiGW zgłasza prokuraturze, złożyli wnioski o dotacje w imieniu beneficjentów o wartości ok. 600 mln zł. NFOŚiGW na bieżąco współpracuje z organami ścigania.

Kontrole przeprowadzone przez NFOŚiGW wykazały podejrzenie nadużyć w działaniu firm wykonawczych. Nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim możliwości popełnienia oszustwa, wyłudzenia, podrobienia lub przerobienia dokumentu, poświadczenia nieprawdy oraz posłużenia się dokumentem potwierdzającym nieprawdę.

Zidentyfikowane zostały m.in. przypadki:

- zawyżania rachunków za usługi i materiały,
- realizacji nieefektywnych inwestycji,
- wymuszania udzielenia pełnomocnictwa.

Firmy, których dotyczy zawiadomienie, w imieniu swoich beneficjentów wnioskowały najczęściej o najwyższy poziom dofinansowania, który w programie wynosi 136,2 tys. zł.

Beneficjenci nie posiadają jednak często żadnych lub prawie żadnych dokumentów dotyczących realizowanego przedsięwzięcia. Pełnomocnicy nie uzgadniają optymalnego zakresu prac, ich zakres jest narzucany jako „możliwy do realizacji w ramach dotacji, którą można uzyskać z programu”. Beneficjenci w większości przypadków nie mają świadomości, co obejmuje wniosek o dofinansowanie, w tym jakie oświadczenia są tam składane. Po podpisaniu pełnomocnictwa już o niczym nie są informowani.

Wcześniej do prokuratury i policji trafiły 103 zawiadomienia o podejrzeniu nieprawidłowości z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Program „Czyste Powietrze” w nowej odsłonie zadebiutuje 31 marca 2025 r. Wszystkie złożone dotychczas wnioski będą nadal rozpatrywane. Dla osób, które rozpoczęły realizację inwestycji, ale nie zdążyły złożyć wniosku, NFOŚiGW przygotuje specjalne rozwiązanie, które uwzględni dłuższy okres kwalifikowalności kosztów (od 28 maja 2024 r.).

Program po wielu latach funkcjonowania wymagał gruntownych zmian. Ministerstwo Klimatu i Środowiska wspólnie z NFOŚiGW przeprowadziło w październiku br. szereg spotkań konsultacyjnych, w których wzięło udział ponad 200 przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorządów, administracji, banków oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Efektem tych spotkań są propozycje reform w Programie, które obejmują:

- nowy, czytelny układ programu - podział przedsięwzięć w zależności od zapotrzebowania budynku na energię użytkową,
- aktualizację progów dochodowych w poszczególnych grupach dofinansowania,
- ujednoczone poziomy dofinansowania w poszczególnych grupach dochodowych dla łatwiejszych rozliczeń projektów,
- wzrost wymagań odnośnie do klasy efektywności energetycznej dotowanych urzędów,
- odejście od audytów energetycznych na rzecz świadectw charakterystyki energetycznej i oceny energetycznej z wizytą eksperta w każdym domu,
- obowiązek wypłaty zaliczki na konto beneficjenta, a nie wykonawcy,
- limity dotacji na poszczególne kategorie kosztów,
- dotacje dla rzeczywiście najuboższych – wymóg posiadania co najmniej 3 lata przed złożeniem wniosku nieruchomości (wyjątek np. spadek), której zapotrzebowanie na energię użytkową, w przypadku najwyższego poziomu dofinansowania wynosi powyżej 150 kWh/m²/rok.
- uzyskanie określonego standardu energetycznego – przedsięwzięcie musi prowadzić do zapotrzebowania na energię użytkową nie większego niż 120 kWh/m².

Tymczasowe zawieszenie przyjmowania nowych wniosków w programie „Czyste Powietrze” nie oznacza obniżenia priorytetu dla działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Zwróciłem się do wszystkich marszałków województw o podjęcie współpracy z gminami, by wykorzystać obecny okres na działania przygotowawcze do uruchomienia nowej odsłony programu „Czyste Powietrze”.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Bolesta
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

- Departament Spraw Parlamentarnych, KPRM